

NVE – Konesjons- og tilsynsavdelingen
V/ Lars Midtun
Pb. 5091 Majorstua
0301 Oslo

15.08.2013

Høringsutsagn for Kvitåi kraftverk i Tinn kommune i Telemark fylke

Bakgrunn

Vi viser til brev der dere ber om Småkrafts kommentarer på mottatte høringsutsagn vedrørende konsesjonssøknaden for Kvitåi kraftverk i Tinn kommune i Telemark fylke. Kvitåi skal behandles sammen med flere andre søknader. Noen av uttalelsene som er kommet inn gjelder samlet for alle søknadene. Småkraft gir her svar på uttalelsene som gjelder generelt for alle søknadene samt for Kvitåi kraftverk.

Følgende interessenter har gitt sitt høringsutsagn i saken:

- Skagerak Nett AS
- Tinn kommune
- Fylkesmannen i Telemark
- Telemark fylkeskommune
- Forum for Natur og Friluftsliv (FNF)
- Direktoratet for mineralforvaltning
- Statens vegvesen
- Aust-Telemark vassområde
- Norsk Hydro Produksjon AS
- Andreas Spak

Innledning:

Utbygging av Kvitåe er søkt om med 2 alternativ, begge alternativ har inntak på kote 925.

Alt 1, hovedalternativ har utløp på kote 245, og alt 2 har utløp på kote 660. Alt 2 vil ikke komme i berøring med Kvitåefossen.

Småkraft og grunneierne ser at de negative uttalelsene, også fra Tinn kommune, har begrunnelser som i hovedsak bygger på redusert vannføring i Kvitåefossen, som igjen reduserer Kvitåe som et landskapsobjekt i Vestfjorddalen.

På bakgrunn av uttaler til prosjektet velger Småkraft å trekke alt 1 i den videre søknadsprosess.

Kommentarene for den enkelte uttale vil således kun bli kommentert der det er argumenter som berører alt 2.

Skagerak Nett AS:

Vi viser til deres brev av 17. januar 2013 hvor det orienteres om at det er søkt om tillatelse til bygging av 8 småkraftverk i Tinn og Notodden kommuner i Telemark.

Som regionalnettseier i området og som KSU ansvarlig for Telemark og Vestfold har vi drøftet søknaden med de berørte områdekonsesjonærer.

Skagerak Nett som eier 132 kV ledningene i området har ingen problemer med å overføre de omsøkte effektmengder. Områdekonsesjonærene i området som også eier transformatorene 132/22 kV må øke kapasiteten på enkelte av disse transformatorene dersom alle de planlagte kraftverkene blir realisert.

Småkraft AS sine kommentarer:

Småkraft er kjent med nettsituasjonen i området. Dersom det blir gitt konsesjon til Kvitå vil vi ta kontakt med nettselskapet for å se på detaljer vedrørende tilknytning. Småkraft vil bidra med nødvendig anleggsbidrag for å få koblet Kvitå kraftverk på nettet.

Tinn kommune:

Vedtak:

I Tinn er det bygd ut store kraftverk som til sammen produserer om lag 3,8 TWh vasskraft. Dette pregar sterkt vassdragsmiljøa og landskapa i kommunen. Utbygging av dei 5 omsøkte vassdraga vil ha større konsekvens enn det som går fram av Konsekvensvurderingane som er gjort for kvart av prosjekta fordi dette er inngrep som kjem i tillegg til alle dei som er gjort før. Omsynet til eigne innbyggjar sitt lokalmiljø no og i framtida er det kommunen legg størst vekt på. Men Tinn kommune har reiseliv, basert på naturopplevingar, som eit av sine viktigaste satsingsområde. Vassdraga som det vert søkt om å byggja ut har dermed og eit alternativt økonomisk potensiale. Tinn har over tid tapt mange arbeidsplassar og treng difor å utvikle nye næringar.

Av den grunn er det viktig at småkraftutbygging fører til lokal næringsutvikling ved at det er lokale selskap som byggjer ut kraftverk og i ettertid vert ståande som eigar og drivar. Det er ikkje usannsynleg at fleire av dei 5 omsøkte småkraftverkakan verta eigd av større aktørar utanfor kommunen. Dette er uheldig for lokalsamfunnet. Etter kommunen sin vurdering har dette samanheng med at ordninga med el-sertifikater er utvikla for å ivareta statleg politikk og EU-direktiv for utbygging av ny kraft, utan omtanke for distrikta. M.a. det korte tidsrommet for å koma med i ordninga sett stort press på små lokale aktørar. Det er lettare for større selskap rask å ta stilling til risiko som knyter seg til relativt store investeringar og å utvikle prosjekt. Statlege ordningar for finansiering av lokal utbygging ville og vore eit viktig distriktstiltak i denne samanhengen. Reduksjon av økonomiske risiko er her svært viktig i tillegg til den langsiktige lønsemda.

KONSESJONSSØKNAD FOR KVITÅE:

Tinn kommune går imot at det vert gjeve konsesjon for utbygging av Kvitåe etter både alternativ 1 og 2, dvs. heile fallet ned til kote 245 moh.

Negative konsekvensar for landskapet i vid forstand er hovudgrunnlaget for denne vurderinga:

- Fossen i Kvitåe er eit framtreddande element i naturlandskapet i Rjukan og Vestfjorddalen.
- Minstevassføringar kan ikkje avbøta skaden i tilstrekkeleg grad.
- Tinn naturen er sterkt prega av kraftutbygging, få tilsvarande vassdrag er upåverka av kraftutbygging.
- Kvitåe er viktig for Rjukan sin verdensarvstatus.
- Kvitåe er eit symbol for Rjukan som reiselivsdestinasjon, med økonomiskverdi

For Kvitåe kan det presiserast at voteringa i kommunestyret innebar at utbyggingsalternativ 1, det mest omfattande, vart avvist samrøystes, medan utbyggingsalternativ 2, det minst omfattande, vart avvist med 15 mot 14 røyster.

Småkraft AS sine kommentarer:

Småkraft AS har inngått avtale med alle fallrettseiere på Kvitåe. Vi mener Tinn kommune skal representere innbyggerne på en slik måte at de respekterer de valg som fallrettshaverne har gjort. Det at kommunen mener at det burde vært andre involverte mener vi ligger utenfor kommunens mandat. Kommunen skal primært forholde seg til det lovverk de er satt til å forvalte. Kommunen vil få betydelige inntekter av en utbygging. Vår erfaring med tidligere utbygginger er at ca 50% av utbyggingskostnadene vil gå til lokale leverandører, i tillegg vil ringvirkningene av en utbygging gi ytterligere aktivitet i kommunen. Utbygging av Kvitåe kraftverk vil være betydelig for næringsutviklingen i området.

Vi vil presisere at argumentene for å avvise alternativ 2 (14 mot 15 stemmer), har hovedbegrunnelse som gjelder for alt 1, Kvitåefossen som landskapselement. Alt 2 vil ikke være synlig nede fra Vestfjorddalen og rørgaten vil bli lagt i et område med etablert inngrep, vei og skianlegg.

Fylkesmannen i Telemark:

Generelt:

I Tinn og Notodden kommuner er svært mange vannforekomster utnyttet til kraftproduksjon, dette påvirker miljøtilstanden i vassdragene i stor grad. Mange vannforekomster er i dag plassert i kategorien SMVF (sterkt modifiserte vannforekomster) med kraftregulering som årsak. Utnyttelsen av vannkraft i Tinn kommune og de endringene i vassdragsnaturen dette gir påvirker landskapsbilde betydelig.

De totale påvirkningene på landskapet må tas hensyn til når man planlegger nye kraftutbygginger i de to berørte kommunene. Det er derfor viktig at dette forholdet blir vektlagt i den pågående saksbehandlingen.

Vurdering:

Kvitåi kraftverk:

Den markerte fossen utgjør et regionalt viktig landskapselement av høy verdi. Fossen utgjør et dominerende blikkfang i landskapet nede i Vestfjorddalen og kan skimtes fra Rjukan sentrum, samt er svært godt synlig langs flere strekninger langs Fv 37. Fossen i Kvitåi er også populær til iskltring. Rjukanområdet regnes som et av Nord-Europas beste steder for iskltring. Her er islagte fosser lokalisert på et begrenset område, de klimatiske forholda med lang og stabil vintersesong er gunstig for denne aktiviteten. Kvitåi bør bevares som det viktige landskapselement fossen utgjør i Vestfjorddalen.

Samlet vurdering.

Vassdragsnaturen i Tinn er allerede påført betydelige inngrep og er påvirket av vannkraftutbygging i slik grad at det omsøkte tiltaket i Kvitåi ikke bør realiseres.

Videre ber vi om at Haukedalsåi med verdi 4 i bekkekløftprosjektet tas ut.

Det må utføres vannfaglige undersøkelser i Esperåa før minstevannføring fastsettes. Undersøkelsen må spesielt vurdere resipientkapasitet.

Vi vil be om at det gjennomføres grundigere biologiske undersøkelser og mer utfyllende vurderinger knyttet til temaene landskap og turisme.

Småkraft AS sine kommentarer:

Uttalelsen gjelder alt 1 og er ikke aktuell ved alt 2.

Telemark fylkeskommune:

Telemark fylkeskommune har vurdert saken ut fra de hensyn vi er satt til å ivareta gjennom plan- og bygningsloven, kulturminneloven, vannforskriften og forskrift om tiltak i vassdrag. Dette er i hovedsak hensyn til kulturminner, kulturmiljø, friluftslivsinteresser, landskapsverdi og andre allmenne interesser vi skal ivareta.

Med bakgrunn i samordningsplikten, har vi oversendt saken til Riksantikvaren da de har forvaltningsansvaret for middelalderbygninger og kirkesteder. For disse kulturminnene som Riksantikvaren har forvaltningsansvaret for, uttaler Riksantikvaren følgende:

«Riksantikvaren finner ikke at noen av kraftutbyggingsplanene vil vere i konflikt med kulturminneinteresser som direktoratet har førstelinjeansvar for».

Vurdering

I den videre planlegging må det tas tilstrekkelig hensyn til vannmiljø, natur og friluftslivinteresser. Det må også legges vekt på den nasjonale verdien Tinnsjø representerer i UNESCO-sammenheng.

Det er uavklart om tiltak knyttet til en eventuell konsesjon er i konflikt med automatisk freda kulturminner. Telemark fylkeskommune vil av den grunn ikke gi endelig uttalelse til tiltak knyttet til konsesjon før forholdet til de automatiske fredete kulturminnene er avklart, dvs. at de varslede undersøkelser etter kml § 9 er gjennomført.

Småkraft AS sine kommentarer:

Småkraft vil forholde seg til Telemark fylkeskommunes videre behandling av konsesjonssøknadene i Tinn kommune. Vi mener at det ikke foreligger grunnlag for å utføre undersøkelser etter kml§9 på dette stadiet. Det er ikke funnet noe i søk i databaser eller ved befaring i området under utarbeidelse av konsesjonssøknad som tilsier dette. Dersom det blir gitt konsesjon til alt 2 for utbygging av Kvitåe kraftverk vil det bli tatt kontakt med Tfk for vurdering av undersøkelse etter kml§9.

Forum for Natur og Friluftsliv:

FNF har følgende kommentarer til sentrale problemstillinger:

En eventuell utbygging av de 8 foreslåtte småkraftverkene gir etter vår vurdering store inngrep i forhold til den begrensede produksjonen av ny kraft.

Av de 8 prosjektene det nå er snakk om er det spesielt Kvitåi i Vestfjorddalen vi vil protestere på at blir bygget ut. Alle som kommer kjørende opp dalen ser denne spektakulære elva som kaster seg utfor fjellsiden på samme måten som i vestlandsfjordene.

Småkraft AS sine kommentarer:

Uttalelsen gjelder alt 1 og er ikke aktuell ved alt 2.

Direktoratet for mineralforvaltning:

DMF har gått gjennom saksdokumentene for alle 8 prosjektene. Vi kan ikke se at noen av prosjektene kommer i konflikt med kjente mineralske ressurser og har således ikke spesifikke kommentarer til noen av dem.

Imidlertid vil vi påpeke følgende: *Ingen av prosjektene har behandlet mineralske råstoffer som eget tema.* Det vil vi gjerne at NVE bidrar til blir gjort i alle framtidige prosjekter.

Småkraft AS sine kommentarer:

Utarbeidelse av søknad for Kvitåe kraftverk følger de maler som NVE legger til grunn. Dersom malene skal endres er dette forhold som NVE må ta stilling til.

Statens vegvesen:

Vi viser til oversendelse fra NVE datert 17. 01.2013.

Det søkes om tillatelse til bygging av 8 småkraftverk i Tinn og Notodden kommuner. Statens vegvesen har ingen merknader til dette.

Aust-Telemark vassområde:

Styringsgruppa for Aust-Telemark vassområde handsama søknadene for dei sju omsøkte småkraftverka i møte 08.05.13. Styringsgruppa vedtok å sende følgjande fråsegn til høyring:

Fråføring av vatn i dei omsøkte kraftverka vil få konsekvensar både for økologi og brukarinteresser i vassdraga. For å unngå at økologisk tilstand i vassdraga blir dårlegare enn «god tilstand» i samsvar med § 12 i vassforskrifta, er det truleg naudsynt med betydelege større minstevassføring enn planlagt.

Styringsgruppa for Aust-Telemark vassområde viser til at det er auka interesse for utbygging av småkraftverk i regionen, og vil følgje denne utviklinga kritisk framover. Styringsgruppa ser eit spesielt ansvar for at utbyggingar av småkraftverk i vassområdet blir vurdert i ein større samanheng, og at også tidlegare reguleringar i regionen blir med i denne vurderinga for eit heilskapleg vassforvaltning i tråd med vassforskrifta.

Vassdragsmiljø:

Forutan Kvitåe kraftverk som har ei planlagt minstevassføring på 300 l/s om sommaren og 50 l/s resten av året, opererer dei andre omsøkte kraftverka med beskjedne minstevassføringer. For å tilfredstille kravet i vassforskrifta § 12 om at ny aktivitet ikkje skal føre til at økologisk tilstand i vassdraga blir dårlegare enn «god tilstand», er det naudsynt med større minstevassføring enn det er lagt opp til i søknadene.

Småkraft AS sine kommentarer:

Minstevannføringen som det henvises til gjelder for alt 1.

For alt 2 er det foreslått slipp av 5 persentil, 85 l/s sommer og 15 l/s vinter. Foreslåtte vannføring samsvarer med tradisjonell miljøbasert minstevannføring.

Norsk Hydro Produksjon AS:

I søknaden til Småkraft AS står det på side 6 «Ved kote 240 moh. har Mæl kraftverk tatt inn Kvitåivannet via bekkeinntak». Kraftverket i alternativ 1 ønsker de å anlegge på kote 245 moh. Hydro har ervervet fallretten opp til kote 246,26 moh. slik at det her må gjøres justeringer av en eventuell plassering av kraftverket.

For å sikre våre rettigheter må undervannet fra et mulig nytt kraftverk ledes inn i inntakstunnelen vår slik at ikke noe av vannføringen i Kvitåi reduseres pga. utbyggingen. Vi ser at det kan bli krevende å oppføre en bygning oppstrøms vårt inntak pga. rasproblematikken med hensyn på stein og isras som ofte skjer i dette området.

Småkraft AS sine kommentarer:

Uttalelsen gjelder alt 1 og er ikke aktuell ved alt 2.

Andreas Spak:

På generell basis mener jeg at utbygging av vassdragene Husvollåe, Ramsåe, Gjerdøla, Vesleåe og Kvitåe vil ha stor negativ betydning for Tinn som turistkommune. Den største attraksjonen Tinn Kommune har, som turistdestinasjon, er urørt natur, viser her til nøkkeltall fra VisitNorway ("oppfatninger av Norge som feriemål").

En av de største utfordringene for etablering av nye selskaper og næring i Tinn Kommune er mangel på kompetent arbeidskraft og hvis planene med grønn datalagring blir en realitet så må Tinn være et attraktivt sted for tilflyttere fra hele landet. Før man gjør så grove og permanente inngrep som utbygging av vassdrag må det først nøye utredes hvor stor betydning disse inngrep har for hvor attraktivt Tinn vil være for tilflyttere i fremtiden.

Jeg kan ikke se at videre utbygging av vassdrag i Tinn vil være for lokalsamfunnets beste. Utbygging av bl.a. Kvitåe og Vesleåe vil ha direkte innvirkning på tilbudet for isklatring respektive kayak-paddling i Tinn.

Småkraft AS sine kommentarer:

Uttalelsen gjelder alt 1 og er ikke aktuell ved alt 2. Kraftstasjon for alt 2 vil ligge ovenfor den del av Kvitåi som brukes til isklatring.

Småkrafts konklusjon:

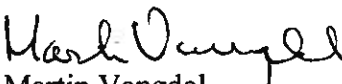
Vi mener at fordelene ved en utbygging av Kvitåi kraftverk med alt 2 er klart større enn ulempene. Alt 2 vil få liten/ middels negativ konsekvens på fagtema terrestrisk miljø. For de andre fagtema vil konsekvensen bli ubetydelig eller liten.

Kvitåi blir utnyttet til kraftproduksjon i dag så vassdraget som uberørt er ikke riktig.

Europa og Norge trenger mer fornybar energi! For å realisere en småkraftutbygging, er den avhengig av at de som innehar rettighetene til ressursene griper fatt i muligheten og iverksetter utbygging.

Småkraft har etter 34 ferdig bygde kraftverk fått god erfaring med å rydde, revegetere anleggsområder. Vi har fått positive tilbakemelding på utført arbeid og vi har fått byggeskikkpris på Oftedal i Sirdal kommune. Vi ber derfor NVE vektlegg de positive virkningene prosjektet vil medføre i den videre behandlingsprosessen.

Vennlig hilsen

Martin Vangdal
Prosjektleder konsesjon

Kari Seim
Prosjektkoordinator